

בשם ימ' ס

DISPUTATIO
PHILOSOPHICA
De Tribus Paradoxis circa
Logicam

Exhibens

Convenientiam & Differentiam τοιχεώς & ποικίλως:
Naturam Artis, Scientiæ & Logicæ ex mente
Aristotelis

Quam,

*Consensu Amplissima Facultatis Philosophicæ
Publicæ Dissertationi Exercitii gratia
subjiciunt.*

M. HARTVICUS WICHELMANNUS
Lunæburgensis Præses.

&

MARTINUS NISSENIUS
Holsatus Respondens.

Ad diem August. horis Antemeridianis in Auditorio
Philosophorum,

REGIOMONTI
Typis-Hæredum Segebady, Anno 1639.

Philos.

B.

203,42

VIRIS

Amplissimis, Consultissimis, Prudentissimis, Literatissimis, Speciosissimis atq; integerrimis.

DNN. CONSVLIBVS & SENA-
TORIBVS REIPVBLICÆ FLENS-
BURGENSIS OMNIBUS ac SINGU-
LIS gravissimis.

| Reverendo Domino

IOHANNI IESSENIO Pastori apud
 Wienses in Holsatia Vigilantissimo Dno, Avunculo & Compatri suo ævitatem
 honoratissimo

DN. NICOLAO PETRI ejusdem
 Reipubl. Flenopol. Prætori meritissimo Dno, suo
 perpetim filiali amore & honore
 prosequendo.

DN. CORNELIO Steinhausen ibidem
 Secretario ac Notario publico dignissimo.

DN. LAVRENTIO IESSENIO
 Mercatori Flensb, haud postremo Dno, Avunculo nunquam non colendo.

Dominis Patronis, Promotoribus, Fautoribus atq; Evergetis ævitatem suspiciendis ac de venerando hocce Exercitium Academicum in debita observantia documentum, cultus & honoris monumentum, nec non in alteriorum suis commendationem dicat ac dedicat.

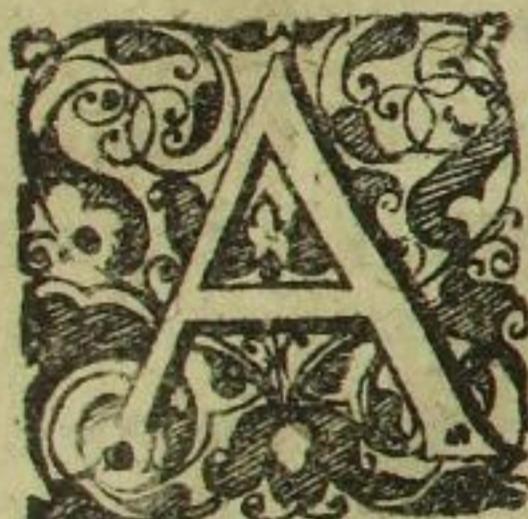
Sächsische
 Landesbibliothek
 Dresden

Vr.
 Observantiss.
 Martin. Nissen. Flensb. Holz,

Paradoxon I.

Logica est Ars propriè & strictè, ut loquuntur, dicta.

S. 1.

Rtis acceptionem apud Aristot. geminam reperimus, quarum altera habetur libro I. Met: Cap. I. ubi docet Philosophus: Singulare aliquod sensu perceptum in memoria collocari, ex multis autem memoriis deeadem re factis nasci Experienciam, Artem verò fieri cùm ex multis experimentalibus cognitionibus una aliqua de similibus universalis opinio oriatur: v. g. Quod Petro hac morbo laborantizale medicamentum conduxerit id in Memoria collocatur, quando vero observatum fuerit, quod idem secundo & tertio profuerit, id Experiencia est, quando demum ex multis experientiis constat, quod omnibus talibus tali morbo laborantibus conducat, id Artis demum erit. Hnijusmodi porro Artium alias propter Necessitatem, alias propter Voluptatem, alias v. propter se inventas esse docet. Verum in tali sensu nos Artis vocabulum non accipimus.

S. 2. Philosophus ipse ex lib: cit: uti etiam ex Cap: pen: lib: I. Post. ad libros Morales nos remittit, ex quibus etiam Definitionem Artis petunt Autores communiter omnes: Habetur a. lib. 6. Eth. ad Nic. C. 4. & lib. 5. Eud. C. 4. Artis Definitio talis: Ars est habitus cum vera ratione Effectivus: quemadmodum Prudentia est Habitus cum vera ratione Activus. Eadem Definitio Artis etiam colligi potest ex lib. I. M. M. Cap. ult. Quod sijam ex II. cit. probare poserimus Logices Operationes esse Effectiones. & quidem secundum veram Rationem, Logica utiqz Ars erit juxta Definitionem datam.

A 2

S. 3. Hoc

S 3 Hoc quod intendimus tum demum manifestum erit, quando Convenientiam & Differentiam πάγεως & μηνός recte assignaverimus. Svárez Disp. Met. 44. sed. 13. n. 27. & 30. duo haec in eo convenire dicit quod utraq; sit actio humana voluntaria per Rationem humanam dirigibilis, & n. 24.. tales Operationes etiam ipsi tribuit Intellectui, quat. tamen per alium ejusdem Intellectus actum diriguntur. Quamvis vero in hac Descriptione, quæ tamen communiter recipitur, nonnihil fortassis reprehendi possit, eandem tamen hac vice nec approbamus nec improbamus.

S 4 Nos Arist. mentem esse putamus πάγιν & τοιχον Actionem & Effectiōnem in eo convenire, quod utraq; sit Operatio humana de qua Deliberatio institui possit. Eorum, inquit, quæ aliter se habere possunt, aliud agendum, aliud verò efficiendum est, differunta. πάγισ & τοιχον lib. 6. Eth. C. 4. Illa verò, quæ aliter se habere possunt ad Intellectum Deliberativum pertinere docuerat Cap. 2. & lib. 1. M. M. Cap ult. Vid. tamen Cap. s. l. 3. Eth. Excludentur itaq; hic omnes Operationes s. Brutiorum s. Hominum de quibus nemo deliberat, item omnes operationes quæ possunt omnibus ad agendum requisitus aliter se habere non possunt; tales enim nec πάγισ erunt, nec μηνός quat. de illis nemo deliberat.

S 5 Omnis verò Deliberatio est propter Bonum quod-dam & propter certum Finem: Illa itaq; Bonitas s. Finis ratio spectari potest, vel in ipsa operatione, de qua deliberamus, ut si haec sic conformis recta. quæ de tali habetur rationi, finem suum assedita fuerit operatio: Vel Finis ille spectari potest extra Operationem in alio, quodcumq; etiam illud sit. Quando finis ratio in ipsa Operatione consistit, talis Operatio πάγιs dicitur, quando vero non spectatur in ipsa Operatione, τοιχοis vocatur ab Arist: quando dicit: Effectiōis Finis est alius, Actionis vero non semper (vel potius; Non est alius, nisi nonnulli volunt, qui pro-

838

et ut ait, legant unde ait enim ipsa bona actio Finis est.
lib. 6 Eth. Cap. 5. Alicujus gratia efficit is, qui efficit, &
non finis simpliciter, sed ad aliquid & alicujus est id
quod fit, sed non id quod agitur, bona. n. actio ipsa Fi-
nis est Cap. 2. lib. 6. Eth. Non est idem Effectivū & Acti-
vum, Effectivorum enim præter Effectiōnēm aliis est
Finis, ut in Arte ædificandi finis est dom⁹ præter ipsam
Effectiōnēm, ita in omnibus Effectivis, in Activis ve-
rò præter Actionem nullus est aliis finis; quemad-
modum præter Citharizationē nullus est aliis finis:
sed id ipsum pro fine est Operatio & Actio lib. 1. M.M.
Cap. ule.

§ 6 Ex quibus nondum colligi potest, quod omnis is qui
efficit s. omnis Ars opus aliquod edat extra, in materia ex-
terna per organon Corporeum elaboratum, in sensus incur-
rens, quemadmodum nobis persuadere vult Zaberella lib. I
de Nat. Lpg. Cap. 8. sufficit, si Finis ratio non spectetur in
ipsa Operatione. Differunt itaq; πρᾶξις & πίνας quemad-
modum Cognitio Theoretica & Practica: hujus enim Finis
extra est in actione non in ipsa Cognitione; quemadmodum
Effectio nis Finis non est in ipsa Operatione. Verum non ses-
quitur E. in Materia externa in sensus incurrente, alias
concluderem Syllogismum etiam esse in tali Materia, nam
hic etiam finis est alicuius cognitionis practica, hoc conce-
dente, illud verò negante Zaharel:

S 7 Circa locum citatum ex lib. i. M. M. cap. ult. hoc
in primis alicui dubium manere posset, quomo do Cithariza-
tio dicitur πέντες, circa πέντε enim Prudentia versatur
non Ars, uti statim ibidem loci addit Arist. Quis vero Ar-
tem citharizandi Prudentiam dicere posset, responderi posset,
1. distinguendo inter πέντε liberalem (rectius moralem)
& illiberalem, (artificiosam in qua saltem bonum spectetur
iucundum) & dici Prudentiam non versari circa omnē πέν-
τε, sed saltem circa Moralem, quod probari posset ex Phi-
loso

Iosopho lib. 6. Eth. Cap. 5. ubi docet, non omnem illum
dici Prudentem, qui propter Bonum quodcumq; re-
ete deliberare possit v. g. Sanitatem, sed illum saltem,
qui ad Finem aliquem Honestum recte consultare
queat, hinc etiam in Definitione Prudentiae non simpliciter
dicit, quod sit Habitus Practicus, sed addit circa Bonum
Humanum lib. 6. Eth. C. 5. & lib. 1. Rhet. C. 9. quale
non est in Citharizatione: quia vero haec Responsio conce-
dit, Citharizationem esse περίζων, quod concedere non de-
bebat, ideoq; illam non approbamus.

S 8 Alii 2. ex Svaresio responderent Disp. 44. Met. f.
13 n. 28, 29. περίζων Vocabulum aliter atq; aliter accipi
apud Aristotelem, ita quidem, ut in alia acceptione Citha-
rizatione possit esse περίζων, in alia non. Verum licet hoc vi-
deatur Svaresio, ut id dicit; nobis tamen id nondum videtur.
Ut vero de nostra sententia constet Not. (1). ex lib. 2. Eth.
Cap. 2. quod tria sint quorum Causa agere & quorum gra-
zia vel de quibus deliberationes instituere soleamus. Utile,
Iucundum, Honestum. (2) ex lib. 8. Eth. Cap. 2. Quod id,
quod utile est, si propter aliud. s. Alio sit, sive aliud quip-
pam; quod vero tale est, non habet rationem finis, sed po-
tius medis ad ipsum, quat. sc. tale. (3) ex lib. 10. Eth. C. 6.
In primis observandum, quod in iucundo lusu, qualis est Ci-
tharizatione, non spectetur Finis, cum etiam ille sit propter
alium: πάτησιν, inquit Philosophus, ὅπως εποδάλη, κατ'
Αὐάχαρον, ορθῶς ἔχει δοκεῖ αὐαπάνται γὰρ ἔστιν ἡ παρδία,
ἀδυνατοῦντες δὲ συνεχῶς πονεῖν, αὐαπάντεως δέονται οὐ δὴ
τέλος ἡ αὐαπάνται, γίνεται γὰρ ἐνκατῆς ἐνεργείας. Et lib.
8. Polit. Cap. 3. Et sic docetur quod Lusus Φαρμακίας &
iatrīas χάρην adhibetur, ut quietum reddat animum &
expellat dolores ex laboribus ortos vid. Piccolom. qui hoc
explicat Gradus. cap. 52. Sciendum itaq; (4) quod per Finem,
qui in ipsa περίζων spectari dicitur S. 5. non quisvis finis in-
telligatur, sed ip, qui in universa Ethica consideratur, Finis

sc. hominis, quā homo ēst, & non aliud quippiam; cūm dō
zalis sit Honestas, sole illae Actiones humanae erunt περάζεις,
in quibus honestas spectari potest: Utiles verò & iucundæ
ad mīnōeis referende erunt, & circa tales Ars erit. Quod
si hic etiam aliquis distingueret velit, illi non adversamur,
modò ex Habitibus Mētis non faciat Habitus Corporis
cum Bartholino in proœm. de Nat. Log.

§ 9 Quamvis v. hac Distinctio inter Actionem & Ef-
fectionem in communi loquendi usu nec observari semper
possit nec debeat, in primis verò in Lingua Latina; interim
tamen quia verba debent sequirerum explicaciones non vi-
ceversa: res a. ipse hanc distinctionem aperiissimè oculis
quasi proponant. Aristotelem rerum diversitates explican-
tem, ita loqui & voluisse & debuisse existimamus in locis
quidem propriis. Quod diximus in Lingua Latina, id non
observasse videtur Svar. quando producit C. 8. (vèl ut ille
citat 9.) lib. 9. Met. ubi per Actionem dicit intelligi Actus
immanentes, per Effectiōem verò transcurrit, quam signi-
ficationem etiam ibidem loci à Thoma approbari putat: In
illo enim loco nec περάζεις nec mīnōeis vocabulum habetur;
sed vel χειροειδεῖς vel ἐνεργείας, nec Thomas ejus Distinctionis
mentionem ibidem facit.

§ 10 Ad locum a. lib. 1. M. M. dicimus 1. Aristotelis
mentem integrām sēpe ex uno loco percipi non posse, con-
sulendos ergo etiam esse reliquos, quod fecimus § 8. In pri-
mis cūm in M. M. Arist. paucissima satis distinctiō explicet.
2. Citharizationis exemplum non producit anguam exem-
plum aliquod περάζεις, sed saliēns simile aliquod illustrans,
potuisse etenim Philosophus eodem modo dicere: quemadmo-
dum præter Visionem vel Contemplationem non est Finis
alius, illarum sc. Potentiarum qui hosce actus escunt, cum
tamen Contemplatio & Visio nec περάζεις sint nec mīnōeis.

§ 11. Cuicunq; jam ex Rei Veritate potius, quam ex
aliorum

aliorum opinionibus constat. quid Logica sit; ipsi etiam ex dictis de nostro Paradoxo facile constabit. Sumamus ex Operationibus Logicis primariam illam quae est constructio Syllogismi, haec vero est Operatio de qua deliberatio institui posset, utrum sc. ex hoc vel illo medio termino; utrum in prima, an v. in secunda Figura Syllogismum construere velenus; idque propter certum finem, ideoque talis operatio vel πράξις erit vel μόντες: Sed non est πράξις q. finis ratio s. Bonitas non spectatur in Constructione tanquam in Operatione, sed in ipso Syllogismo qui constructur, quod probari posset (1) ex lib 2. Eud. C. 1. Ubi dicitur: Artis ædificandi Finis non est ædificatio s. constructio domus sed domus, Medicinæ finis non est medicatio nec sanatio, sed sanitas: ita dicere possem Artis Syllogizantis finis non est Syllogizatio s. constructio Syllogismi, sed Syllogismus, quorum enim & usus est & opus, eorum finis non est usus sed opus l. c. Vel potius Logicae finis non est constructio Syllogismi, neque dubia veritatis per constructum Syllogismum indagatio, sed ipsa veritas (distinctio enim inter Finiem internum & externum non erit Arist:) sive ut nos existimamus: Finis Logicae non est actus demonstrandi, sed scientia, neque actus probabiliter discurrendi, sed Opinio. Vid. etiam C. 6. lib. 9. Met. (2) Ex ipsa Natura Finis, Finis enim & id cuius gratia, ultimum quid esse vult. & terminus lib. 5. Met. C. 16. & 17. lib. 2. Met. C. 2. & lib. 6. Top. C. 9. §. 2. Operationes vero Logicae non sunt ultimum quid, sed tendunt ad ulterius aliquid à Logico intentum.

S 12 Quod si jam Logices Operationes tales sunt, πράξις utiq. non erunt sed μόντες; Cuius Habitus a. Operationes Effectiones sunt, ille certè erit Habitus Effectivus; Logica itaq. est Habitus Effectivus, effectivus sc. Syllogismi tanquam Instruments; si vero talis effectio fiat secundum Veram rationem à Logico, Logica erit Habitus effectivus & secundum-

47.

Secundum rectam Rationem, & per Consequens Ars, Ars
autem instrumentalis, quia Instrumenta elaborat juxta Zab-
barellistas.

S 13 Secundam assertoris nostrae probationem desu-
mimus ex lib. 6. Eth. C. 3. Ubi ita lequitur Philos. Sinc
itaq; 5. numero, quibus anima affirmando vel negan-
do verum dicit. Hæc v. sunt, Ars, Scientia, Prudentia,
Sapientia, Intellectus: Existimatione enim & Opinio-
ne contingit animam mentiri. & lib. 5. Eud. C. 3. Ex
quibus verbis ita argumentari licet O. Habitus, quo mens
nostra affirmando vel negando verum dicit, neq; mentitur,
is est vel intellectus, vel Scientia, vel Sapientia, vel Pru-
dentia, vel Ars, atqui Logica est Habitus, quo mens affir-
mando vel negando verum dicit, neq; n. falsa quis esse
dicer illa, que Logicus, pronunciat, E. erit aliquis ex hisce
Habitibus, sed non est aliquis ex reliquis, ut ex singulorum
Definitionibus constare posset, remanet itaq; Ars; quod si
Logica non est Ars, Opinio erit vel existimatio.

S 14 Nec est, ut Zaberella excipiat, Aristotelem saltem
principales intellectus habitus ll. cit. exprimere voluisse,
Instrumentales a. implicitè tantum sub his comprehendit
id enim 1. prater morem videtur esse Philosophi. & 2. in
manifestatione veritatis talis Instrumentalium habituum
implicita comprehensio, qualis us describit lib. 1. de Nat.
Log. cap. II. nimis esset periculosa neq; 3. hac sententia
præternudam assertione quicquam habet probabilitatis.
quod jam dudum vidit Pacius, qui propterea, in proœmio
Comm. sui Analytici, falli dicit illos, qui ita statuunt, neq;
enim Philosophum habitus Instrumentales omisso, cum
dencur Artes quæ sint Instrumentales Habitus v. gr. Ars
frænæfactoria, cuius mentio sit lib. 1. Eth. C. 1. Quod pro-
bari posset ex Definitione habitus Instrumentalis, quam ex
cap. II. lib. 1. de Nat. Log. Zabarella talen desumeret.

B

Habi-

Habitus Instrumentalis est, qui ita est propter alium Habitum, ut nisi ad illius Finis consecutionem faciat, non expetatur; Ars v. frane factoria ita est propter ali- um habitum, artem sc. equestrem, ut, nisi faciat ad hujus Finis consecutionem, non expetatur. E. est Habitus Inst. da- tur E. quedam Ars quae sit Habitus Instrumentalis: hac verò cum continetur sub habitibus Aristotelis, vanum erit quod Aristoteles tales omiserit.

S 15 Alii primâ probatione omisso, thesin nostram pro- bant ex requisitis artis quæ recensentur lib. 6. Eth. C. 4. πάσαις τέχνη ἐστὶ περὶ γένεσιν, καὶ τὸ τεχνάζειν καὶ θεωρεῖν ὅπως ἀπὸ γένηται τὰ τῶν εἰδέχομένων καὶ τὰ μὴ εἶναι καὶ τὸ οὐκ ἀρ- χή εἰ τῷ ποιουντι. ἀλλὰ μή εἰ τῷ ποιούμενῳ. Quæ omnia etiam Logicae conveniunt: versatur enim circa generationem Syllogismi & reliquarum Notionum secundarum; & in hoc occupata est ut fiat aliquid eorum, quæ esse & non esse possunt, Syllogismus sc. vel tale quippiam; Notionum de- nigr secundarum Principium non est in ipsis notionibus pri- mis, in vel ex quibus tanquam materia praesidente forman- tur ad modum reliquarum formarum artificialium. neq; est in ea ipso quod fit v. g. Syllogismo, sed est in faciente Lo- gico vel intellectu simpliciter, vel Ars ut bene fias, & tale agens. Extrinsecum rectè dicitur à Pacio l. cito.

S 16 C. s. l. 6. Eth. Circa finem duas præterea notas Aris ponit Arist. quibus discernatur eadem à Prudentia. 1. Artis Virtus est inquis, Prudentiæ verò non, sed Pru- dentia est Virtus, (unde colligo Aris non esse Virtutem, contra Stoicos, qui Artes inter virtutes numerarunt sim- pliciter, ut Conimb. testant. in qu. proœm. Log. q. 1. art. 3. ad 3.) 2. In Arte qui sponte peccat is magis eligitur, in Prudentia v. & Virtutibus (Moralibus sc.) minus: Quæ conditiones etiam optimè competunt Logicae: In Arte suorū qui sponte facit pravum calceum, fortassis ut alium decipiat, is in ea Arte magis eligitur, quam is, qui exigno- rantiæ

19.

gantia talem confuit: Ita etiam in Logicus qui exercitii gratia sponte Syllogismum 4. terminis constantem facit, iste tandem abest ut vituperetur a doctioribus, ut potius laudem consequatur; quam tamen vix reportabit, si ex ignorantia adversario, bonam formam exigentii Syllogismum ex puris particularibus faciat.

§ 17 Quando Artis dicuntur esse Virtus, Virtutem Moralem b. l. intelligere solent, quae artis usum redificet. Vid. Burleus ad hunc locum. Nos notamus (1) ex lib. 1 M. M. C. 4. & ex lib. 6. Eth. ad Nic. C. 2. quod Virtus sit optimus Habitus (2). Cum duæ saltem sint partes Intellectus, duæ saltem erunt Intellectus Virtutes (*contra illos qui quinq^{ue} statuunt*) utriusq; sc. Partis optimus Habitus Cap. 2. jasus cit. (3). Cum boni Intellectus Habitus sint quibus ille Veritatem enunciat, optimi erunt quibus maximè enunciat Veritatem Intellectus. Secundum quos Habitus utraq; pars Intellectus maximè (quæ vox in Latinis versionibus pessimè est omissa) veritatē dicit, illi utrisq; Virtutes erunt lib. 6. Eth. C. 2. in fine, maximè v. enunciat Veritatem circa ea quæ reliquis ut vera sint causæ existunt, *juxta cap. 2. § 14. & cap. 7. § 12. lib. 1. Post. in primis Cap. 1. lib. 2. Met. talia v. principia erunt. Constat itaq; Sapientiam esse alterius partis Virtutem Cap. 13. lib. 6. Eth. q. Principia cognoscit illorum quæ sunt in illo Intellectu; alterius v. Prudentiam C. 5. lib. Cit. quia Principia novit finem sc. actionum humanarum.*

§ 18 Quamvis a. uti ex dictis constat, Scientia & Ars non sint Virtutes Intellectus, hujus sc. vel illius partis Optimi habitus, illarum. tamen Virtus esse potest, ita ut laudem, quæ Virtutem concomitatur lib. 1. Eth. C. 12. consequantur illarū possessores uti enim ex Habitibus illos, qui sunt laudabiles, Virtutes dicere solemus, *juxta C. 13. l. 1. Eth. ita juxta C. 6. ex Artificibus illi qui excellunt, virtute artis prædicti dicuntur, Obs. itaq; quod per Virtutem Artis &*

Scientiae nihil aliud intelligatur, quam excellentia vel
præstantia earundem in certo genere, quod satis consta-
re potest ex l. jam cit. & ex Init. C. 7. l. 6. Eth. Queamad-
modum jam, qui artem pingendi vel Musicam novit, non
statim illarum Virtutem habet, neq; enim Pictor vel Musicus
simpliciter laudatur, ut vir prudens lib. 1. M. M. C. ult.
laus autem Virtutis erat, sed cum de mun. quando quilibet
in sua arte excellit: ita nec Logicus laudatur, nisi excellas
idem, tam v. Virtutem Logices habebit. Dabitur ergo vir-
tus Logica, quamvis Logica non sit virtus, quod fuit pro-
bandum. De hac acceptione Virtutis cōsulat, qui velit, frag-
mentum de Nobilitate ubi Virtus Oculi, Faciei, Generis,
pro optimis harum rerum Habitudine acesipitur. Ita etiam
virtus demonstrationis esse dicitur maxime scire facere l.
1. Post. C. 21. Vid. etiam C. 16. lib. 5. Met. & C. 4. lib. 7. Phys.

Paradoxon 2.

Logica est Scientia, propriè accepto voca-
bulo scientiae & secundum mentem Aristotelis.

§ 1. Antiquissima hæc est sententia Scholasticorum,
quam illi ex Praeceptore suo Thoma haurire potuerunt ex
Comm. ejus in lib. 4. Met. C. 2. & darat eadem adhuc in
scholis Iesuitarum. Iac. Zabarella verò hanc Sententiam lib.
1. de Nat. Log. impugnat, duabus in primis ductis rationi-
bus. 1. q. Scientie finis sit cognitio Veritatis, non Actio vel
Effectio. 2. q. Scientia sit rerum necessariarum. Huic opinio-
ni multi astipulantur, quamvis de rationibus adductis non
sine causa aliquis dubitare posset.

§ 2 Conimb. in q. proœm. Dial. q. 4. art. 3. Scientiae
nomen apud Arist. tristariam usurpari docent 1. Pro qua-
libet Cognitione etiam dubia & sensuali cap. 2. Categ.
ubi dicitur Scientiam dici de Grammatica tanquam de
Subjecto; Verum si obseruassent Conimb. quid sit apud Arist.
dici de subiecto, hanc acceptionem vocabulo Scientie h. in
l. vix attribuissent; neq; Grammatica tantum h. in l. sed
etiam

21.

etiam passim Grammatica, Medicina, Apodictica, Dialectica, Ethica etiam & Politica Scientiae dicuntur, an vero propterea tam latè accipiatur Voc: Scientia uti Conimbr. volunt dubitamus. In primis v. lib. 4. Top. (in quo nihil aliud docetur. quam quomodo putatium genus à vero discerni debeat) C. 4. § 7. Ubi dicitur. Si genus sit ex illis, quæ ad aliquid dicuntur, non necessum est etiam species ex eorum numero esse. quæ sunt ad aliquid: Nam Scientia ut Genus refertur ad aliquid, Grammatica vero ut species non refertur: Ubi Scientiam nec aquivoce nec impropriè accipere potuit Philosophus, nisi peccare voluerit contra ea qua Cap. precedente tertio § 3. & 4. docuit, Genius sc. nec improprium nec Æquivocum esse debere, latè v. vocem aliquam accipere, nihil aliud esse putamus quam aquivoce vel impropriè eandem accipere. Eodem modo Scientia Musica & Medicina genus esse dicuntur Cap. 8. lib. Cat. circa finem & lib. 5. Met. C. 15.

§ 3. Conimb. Voc. Scientiae accipi dicunt 2. pro solis Scientiis speculativis lib. 6. Eth. C. 3. Et 3. pro Notitia certa & evidenii, per Demonstrationem comparata 1. Post. Co. 2. Hanc ultimam acceptionem Aristotelicam esse novimus, illud v. planè non concedimus quod Scientia aliter accipiatur lib. 6. Eth. C. 3. Eadem enim utrobiq; habetur Definitio. quam etiam datâ, statim ex hoc ad illum locum nos remittit Philosophus, quod sc. aliter hic intellectam velit Scientiā, qualiter eam in Anal. descripscerit, quando dicit: οὐ μὲν ἄργε ἐπισήμη ἐστὶν ἔξις ἀποδεικνύη, οὐδὲ ὅταν ἀλλα πέσῃ διορίζομεθα ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς.

§ 4 Circa Paradoxon nostrum nihil determinare posserimus, nisi prius, quid Scientia sit aliquantio manifestius constet: Scientiae a. Definitionem si dextrè intelligere vellemus, eandem investigare debemus juxta Methodum prescriptam lib. 1. Post. Anal. C. 13, ita ut primo Habizum tanquam genus ponamus, & postea per Divisiones descendamus.

euus, donec omnia simul sumptacum Scientia reciprocantur.
Prima v. Habitum Divisio procul dubio à Subjectis desumitur, hinc alii Corporis, alii Anima & hujus alii Intellectus
alii Voluntatis (juxta Scotistas) esse statuntur, ex quibus
Habitus Intellectus retinemus differt itaq. Scientia hac ra-
tione à Virtutibus & aliis habitibus, qui nō sunt in Intellectu.

S 5 Cùm verò propter objectorum diversitatem
duæ constituantur partes Intellectus : Altera qua eas
res contemplamur, quarum principia aliter se habere
non possunt: Altera qua eas quæ possunt aliter se ha-
bere, quarum illa Scientifica hæc vero Deliberativa
appellatur lib. 6. Eth. C. 2. (ubi, salvis aliorum iudicis hanc
distinctionem non eandem esse possumus cum illa, qua Scho-
lastici intellectum dividunt in Theoreticum & Practicum)
Scientiam non ponimus in parte Deliberativa ; hæc enim
est circa sensibilia futura, quæ in generatione & corru-
ptione versantur, quæq; fieri & non fieri possunt di-
versimode, pro libera cognoscentis voluntate, docente
Philosopho lib. 1. M. M. C. ult. De talibus enim in primis de-
liberamus, in altera itaq. parte intellectus eandem colloca-
mus, & per hanc Differentiam secernitur à Prudentia &
Arte, quæ sunt in Intellectu Deliberativo. Quamvis a. data
Divisio Intellectus ad nostrum propositū fortassis sufficere
queat, melior tñ. & universalior videtur illa, qua ex l. 3.
de An. C. s. desumi potest. sed de hoc in Discursu.

S 6 Habitus porro Subjectum suum bene vel male
disponit in ordine ad Operationes vel Actus ; unde alia
orietur Habituum diversitas, cùm v. Intellectus bene esse sit,
ad Veritatem rectè esse affectum, in horum numero, qui In-
tellectum ita disponunt, ut secundum illos veritatem semper
enunciet. Scientiam habemus, & per hoc differt ab Opinio-
ne & Existimatione, quibus sape mentitur Intellectus.

S 7 Ulterius Habitus hujusmodi, de quibus nos loqui-
mur, certo modo acquiruntur ; modus itaq. acquirende di-
versus

versus, diversitatem quandam Habituum constituet. Cognitio v. habitualis circa ea, quae aliter se habere non possunt, non acquiritur per longum usum & exercitationem, quemadmodum acquiritur Prudentia, Virtus & Ars lib. 2. Eth. C. 1. & 3. lib. 6 C. 12. & 9. neg, enim talia agimus aut efficiamus. eo ipso enim aliter se haberent: nec per sensum habetur habitus talis, quo semper vera dicimus, sentim' enim hoc aliquid, & nunc, & alcubi lib. 1 Post. C. 28. tale verò ut, semper verum, nondum cognoscitur, nam vel semper non est, vel ignoratur, cùm à sensu remotum fuerit. Remaneat itaq: quod Habitus Intellectus Scientifici acquirantur, vel per Inductionē vel per Ratiocinationē. Vel enim per Inductionem vel per Ratiocinationem propositiones necessariæ sumi debent lib. 8. Top. C. 1. & lib. 1. Post. C. 15. Ubi probaturus Arist. quod is, qui sensu aliquo caret, quadrundam rerum Scientiam habere non possit, cùm Inductio sine sensu fieri non possit, nec scientia sine Inductione. Discimus inquit, aut Inductione aut Demonstratione Vida. lib. 1. Post. C. 1. lib. 6. Eth. C. 3. lib. 2. Prior. C. 23.

Habitus intellectus scilicet l. per inductionem
vel per ratiocinationem acquiruntur.

§ 8 Quae per Inductionem acquiruntur juxta processum, qui describitur lib. 2. Post. C. ult. illa sunt Principia reliquorum η μὲν ἐπαγωγὴν ἀρχή ἐστι οὐκ τούτη καθόλος ὁ δὲ συλλογισμὸς, ἐκ τῶν καθόλου εἰσὶν ἀρχαὶ αρχαὶ, εἴτε τὸ συλλογισμὸς ὁ οὐκ εἰσι συλλογισμὸς ἐπαγωγὴν ἀρχή lib. 6. Eth. C. 3. Et C. 6. lib. cit. ut etiam C. ult. l. 2 Post. habitus horum vōūs esse probatur. Scientia verò absolutè iradicata est Habitum per ratiocinationem ex Principiis acquisitus & quia presuppositum est quod Scientia talia, que semper Vera sunt dicata, Syllogismus per quem acquiritur non poterit esse ex probabilibus, sed constabit ex necessariō verus, qualis, est quem dicimus demonstrativum. Per hoc ipsum jam quod Scientia absolutè dicta est Habitum Conclusionum, per Syllogismum tñ. Demonstrativum acquisitarum, differt ab Intellectu, qui est Principiorum, & à Sapientia qua est ex Scientia & Intel-

Scientia pratiocinatione
conducatur.

Intellectus composita, à Scientia item evadere in quo cuius membratio sit lib. 1. Post. c. 3. S. 4. & c. 30. S. 1. quæ medio caret & per consequens per Syllogismum non acquiritur. Hac jam omnia simul sumptuacum Scientia reciprocabuntur, adeoque Definitionē ejus absolvunt. & poterit ex illis Definitio Arist. § 2 data aliquando magis intelligi, quæ hac omnia includit.

Scientia est triplex.

S. 9 Not. præterea: quod Scientia sit cognitio rei per Causam, quam Demonstratio manifestat. illum enim imprimis scire dicimus, qui causam sue cognitionis assignare potest. & cum talis cognitio habitualis rei per causam sit propter triplicem finem. Velenim causam novisse volamus, ut rem talem contemplari possimus, quandocumq; libuerit; vel ut tale quid efficiamus: vel ut saliter agamus: profinis hujus diversitate Scientiam dividit Philosophus in Theoreticam, Practicam, & Effectivam lib. 6 Met. c. 1 & 2 lib. 13 c. 7 lib. 8 Top. cap. c. 1 S 23 & alibi passim. inter Effectivas portantur quarum fines sunt Instrumentorum vel per Instrumenta Effectiones, que propter ea Instrumentales dici possent.

Von omnis Scientia fi:
is est cognitio.

S. 10 Quod si hac ita esse habeant, prima Zabarella ratio evanescet, quod sc. Scientia Finis sit cognitio non vero effectio; aliquis enim sicut Scientia Theoretica sc. finis cognitio erit, non vero omnis, unde enim hoc probabitur? Num forbas illi tantum res per Causas norunt, quorum finis est cognitio? non existimo. Ex hac itaq; ratione probari nondum poterit, Logicam non esse Scientiam, nisi quis eam etiā habitum mentis esse negare velit ex eo, quod finis ejus non sit Cognitio loquimur a de fine ultimo s. absolue ita dicto.

herunt Scientia est:
a & Ars.

S. 11 Hisce positis, Aristotele præunte distinguimus inter Scientiam Effectivam & Artem (eodem ferme modo distinguiri debet inter Scientiam practicam & Prudentiam) lib. 6 Met. c. 1. Cūm Physica etiam circa quoddam Entis genus sit Scientia, circa talem enim est Substantiam, in qua est Principium motus & quietis, quæ est in ipsa patet, quod neq; activa sit, neq; factiva; factivarum enim

25.

enim in faciente Principium est, aut Intellectus, aut Ars, aut aliqua Potentia, & lib. 9 Met. c. 2. Omnes Artes & factivæ Scientiæ Potentiae sunt.

§ 12 Distinguendum itaq; inter Scientiam Logicam & Scientia Logica et Arte lo-
inter Artem Logicam Quarum (1) illa versatur circa Sylo-^{gicum} ^{gicā different.} in Universali, ejus Principiatam Materialia quae
formalia explicando, & quæ ipsi borum ratione per se in-
sunt: Hac v. in primis occupata est circa hunc vel illum Syllo-
gismum in particulari, eundem construendo, quod Intelle-
ctus sine Arte Logica quidem facere potest, sed à τέχναις νοῶ
ἐντέχναις. est promptè, expedite & debito modolib. 2 Soph.
El. C. II Atq; de tali vel constructo vel construendo recte
judicare etiam hujus erit, juxta ea quæ habentur lib. 10 Eth.
C. 10. (2) Illa circa genesis Syllogismi versatur, in universali
explicando, ut sc. omnibus est communis, quemadmodum
Physica circa generationem animalium versatur;
Hac v. Singularem Syllogismum generando vel producen-
do, quemadmodum se ad Generationem animalis habet se-
men vel statuarius potius circa generationem statuarie, quæ
duo confundere voluit Zab. lib. 1 de Nat. Log. c. 4. (3) Illa
docetur & discitur à preceptore vel viva vel scripta voce:
Hac per crebrum usum acquiritur uti diximus § 7. (4.) Illa
pertinet ad Intellectum scientificum; hac ad deliberativum.
Not. etiam quod Scientia Effectiva dicatur accidentali-
ter, per Differentiam divisivam, quemadmodum animal
dicitur rationale: Ars v. dicatur habitus effectivus essen-
tialiter per differentiam specificè confitivam, quemad-
modum homo dicitur Animal rationale.

§ 13 Hanc Differentiam Scientia & Artus per distinc-
tionem inter Logicam Docentem & Uteniem intendisse
videtur Philosophi Latini, (nam Graeci eandem aliter ex-
pli cant) quamvis illam alii non sufficienter explicaverint,
alii non recte intellexerint, ut videre est ex Mend. Dis-
Log. 2, s. 1.

C

§ 14 Quod

§ 14 Quod diximus ut tanto melius intelligatur Not.
ex lib. 7 Eth. c. 5 & lib. de Anim. motione c. 7 quod in
omnibus rationationibus practicis quae nos moveat ad agen-
dum vel efficiendum, duo occurant propositionum genera
universales sc. quas scientificè ut plurimum novisse possu-
mus: & particulares s. singulares, quarum veritatem sci-
entificè ex prioribus novisse non possumus, sed easdem vel
sensus dijudicat, vel Ars aut Prudentia manifestat; nisi quis
enter οὐεστιν, γνώμην, Φρόνησιν οὐχ νοῶ τὸν εἰσχάγων accurati-
us distingvere velit ex lib. 6 Eth. c. 11, & 12 v. g. quod tale
Medicamentum tali morbo opponatur, id procul dubio à
præceptoribus didicisse potui ex notioribus; an v. hoc vel il-
lud tale medicamentum sit, item utrum Callias tali morbo
laboret, verè judicare; in primis medicamenta Callias appli-
canda recte prescribere posse, id demum artis erit. Vel quan-
do quis in ira medium observat ratione Circumst. Personas
temporis, modi. & loci &c. quod runc recte irascatur, id
ex Principiis per Definitiones notis novisse possum, quodq.
propterea in Ethica tanquam Scientia Practica proponitur:
An v. quando huic persona propter hanc causam &c. iras-
cor, tale medium observem, recte judicare, ac talem actio-
nem appetitui dextrè imperare posse, idq. non semel sed sem.
per, hoc ipsum non babeo per Informationē, nec nisi vir Pru-
dens talia recte dijudicare & agere poterit, qui sc. per lon-
gum & creberrimum usum Mensis oculum sibi acquisiverit,
quo talium Enunciationum Veritatem vel Falsitatem videre
possit, cuius etiam Voci non minus credere debeo sine De-
monstratione, quam Demonstrationibus ipsis suadente Phil.
lib. 6 Eth. c. 12. Quamvis a. haec Cognitio sine illa, & illa si-
ne haec haberi possit, danda tamen opera, ut utramq; habeat,
qui prudens vel perfectus artifex esse velit: quod si fieri non
possit, haec præ illa erit eligenda, cum haec ad agendum magis
sit apta: ἐνιοις ταῦταις οὐκ εἰδόντες εἰρίωνται πακτικών τερπον lib.
6 Eth. c. 8.

§ 15 Idem

27.

§ 15 Idem, quod diximus, in Logico obtinere facile conser-
stat; & quod Logica in quantum illa est circa universalia &
à praeceptore discitur sit Scientia ex mente Arist.. id in pri-
mis ex c. 3 lib. 6. Eth. tanquam ex propria sede perspicuum
esse potest, ac praeterea ex illis locis ubi dicitur. Omnem Sci-
entiam doceri posse, & quicquid sub Scientiam cadit
id disci posse &c. Universale signum esse Scientis pos-
sedocere. Qui experientalem Cognitionem habet,
illum quidem huic vel illi recte consulere posse, omnē
v. hominem propositum recte conformare, id non cu-
jusvis sed tantummodo scientis esse, ideoq; etiam ei,
qui Artifex & simul Contemplator esse velit, admitem-
dum, ut ad universalia progrediatur, circa hæc enim
esse Scientias: *quid pro nostra sententia clarius dici possit?*
Item Rerum omnium Scientiæ sunt circa Universalia.
Sensus, qui est actu, Singularium est, Scientia v. Uni-
versarium quæ sunt quodammodo in ipsa anima. lib.
6 Eth. c. 3 & 6 l. 1 Met. c. 1 l. 10 Eth. c. 10 lib. 3 Met. c.
11 l. 2 de Anima c. 5 Quæ quidem optimè cohærente viden-
tur: Nam qui singulorum causas dicunt illi docere di-
cuntur l. 1 Met. cap. 2. Universale a. Causa est τῶν ἐκά-
σων Inferiorum vel minus universalium l. 1 Post. c. 21. §
7, 8 lib. 1 Post. c. 28 § 4 lib 2 Post. c. 15, c. 17, c. 18 l. 2 Eud.
c. 6. Ideoq; qui docere vult, illum Universalium notitiam
habere necessarium erit, eo ipso autem Causas cognoscet Infer-
iorum, quod era scire § 9.

§ 16 Ad secundam rationem Zabarella dicimus. Sylla-
gismum in Universalis considerare nihil aliud esse, quam ea
considerare, qua omni Syllogismo insunt, talia verò in ali-
quo constituta erant necessitatis gradu, quod si in Definitio-
ne Syllogismi collocantur eadem, vel ex iis, que in Defini-
tione ponuntur, deducuntur, erunt in primo vel secundo mo-
do per se; qua v. talia, illæ sunt Necessaria omnia, & aeterna
veritatis lib. 1 Post. c. 4 c. 6 § 1 c. 7 § 7, qualia esse debent

ea quorum datur scientia juxta c. 30 l. 1 post. & c. 3 l. 6 Ethic.
 Quod si talia non sunt, quae in Logicis proponuntur, summe-
 βηκότα, accidentia erunt, από τούς ταῦς η δύναμις οὐ πάρεξι η κατά-
 συμβεβηκέσσι. τοῦ δὲ συμβεβηκότα, οὐκ ἀναγκαιά l. 1 Post. c.
 6. Hoc v. si concedat Zabarellista. Logica erit opinio, do-
 cente id expressè Philosopho 1 post. c. 30. Id v. non dicere,
 in Logicis Arist. Opiniones meras proponi vid. lib. 1 de Part.
 Anim. c. 1. abs eandem omnino in rebus naturalibus corru-
 ptibilibus & Artificialibus necessitatem dari docetur, que
 sc. si ex hypothesi Finis nec aliam fingere quispiam debebas
 necessitatem in scientiis.

S 17 Ipse Zabar. dicit cap. 2 lib. 1 de Nat. Logices, quod
 res omnes naturales, quatenus singulares sunt, non sint
 necessariæ, quat. v. rediguntur ad statum universalitatis,
 etenus esse necessarias. Quid v. obstat (sive hoc de
 omnibus verum sit, sive non) quò minus eodem modo dicā:
Syllogismum ratione Singularium esse rem contingensem;
 quat. v. redigitur ad universalitatem, non esse rem conin-
 gentem. Nec est, ut dicatur, Syllogismum ab arbitrio nostro
dependere, ut sit vel non sit: id enim de singularibus Syllo-
 gismis verum esse dico. nō de Syllogismis in Universalis. Quia
 admodum enim Medicus non curat hominem nisi per
 Accidens, sed vel Calliam vel Socratem. αἱ γὰρ πράξεις καὶ
 αἱ γένεται πᾶσαι τῷ τὸ καθένας Actiones enim & Ge-
 nerationes omnes sunt circa singularia l. r. Met. c. 1.
Universalia v. nec generantur nec corruptuntur, quod non
minus de artificialibus quam de naturalibus verum est l. 7
Met. c. 15 & c. 8. Ita etiam Logicus non construit Syllogis-
 mum, sed hunc vel illum, qui saltēm aequivoce dicentur Syl-
 logismi, quat. cum Syllogismo, simpliciter ita dicitur, confe-
 rentur cap. 10 lib. 7. Met.

S 18 Et si haec non fuisset Mens Arist. quomodo in do-
 ctrina de Demonstratione Musicam non tantum Mathematicam,
 sed etiam eam, quae est ad auditum, inter scientias re-
 ferre posuisse, & Medicinam l. 1 post. c. 10. quomodo etiam

EXEM-

29.

exemplam Demonstrationis à Causa finali ex Medicina pro-
duxisset lib. 2 post. c. 11. hac enim à nostro arbitrio depen-
dent, ut sint vel non sint, non minus quæa, quæ in Logicis
considerantur. In primis cùm hujusmodi singularia contin-
gentia, ratione magis universalium etiam in illis Disciplinis
considerentur, quæ omnium consensu sunt Scientiae.

Paranoxon. 3.

Organon Aristotelis unū non est sed geminum.

§ 1 Quomodo alii, Viri etiam Clariſſimi, & nostrâ lau-
de majores, ad unum Finem tam internum, quam Exter-
num reducant omnia illa, quæ in Logicis proponis solent :
quomodo etiam alii, plures Logices fines constituant : alii v.
fine discrimine omnia Logicis immisceant, de connexione re-
rum non multum solliciti, quorum sententias nec refutare vo-
lumus nec possumus : id ex ipsorum libris peti potest. Illud
saltem explicare vellemus, quæ nam nobis videatur mens
fuisse Aristotelis circa constitutionem hujus Discipline, quæ
ut una proponitur.

§ 2 Vedit Philosophus, quod quislibet Scientificus posset
generare sibi similem per Informationem, ita Medicus Medi-
cam, Geometra Geometram, & Physicus Physicum facere
potest. Veruntamen & hoc facile animadvertis, quod uī
in aliis, ita etiam hac in parte opus intentum quislibet non
satis feliciter obtineat, propterea quod multi dextrum in-
formandi modum ignorent, quale quid in ipso etiam Plato-
ne desideratum fuisse testatur Vir Clariſſ. Piccartus in Isag.
in lect. Arist. c. 14. Hinc cogitare cœpit de Methodo docendi
& Disciplinas tradendi.

§ 3 Et hanc ob Causam Analysis instituisse videtur il-
larum Disciplinarum quæ optimâ & accuratiori Methode
proponebantur & proponi poterant quales erant Mathematicæ : (Pererii enim & Conimbricensium Sententiam, cui in
Logicis Institutionibus astipulatur Clariſſ. Horneius, quod
sc. Disciplinæ puræ Mathematicæ non sint Scientiæ, Aristo-
teliam minimè esse, alibi probari poterit) & quantum fie-

73

ri potuit, secundum ea quae ex hac Resolutione observavit, generalem Methodum conscribere voluisse, quomodo sc. quilibet Scientificus alium ita informare posset, ut apud animalium ipsius relinquere Scientiam, ut sc. Discipulus dicere posset, seid, quod audiverit scire, & non saltem opinari.

§ 4 Id ipsum iam facere instituit in libris Analyticis, in quibus explicavit, qualis esse debeat Oratio, ut generare possit Scientiam. haec v. cum sit Syllogismus Demonstrativus, prius accuratissimè explicanda fuit Syllogismi natura in genere ut ipse testatur l. 1. Pri. c. 4. & hoc absolvitur 2bus libris Pri. Postea tradendum fuit ex qualibus propositionibus constare debeat Syllogismus Demonstrativus, ex talibus sc. quae ex Natura ejus rei sint deductæ, cujus Scientiam quis tradere velit, & quidem necessariò veris: quomodo hujusmodi propositiones investigentur: quomodo earum notitia acquiratur, & quæ alia tali Syllogismo vel partibus eius consistant: quæ in duobus libris Post. traduntur.

§ 5 Hoc opus Analyticum alterum nobis constituet Organon, cuius Finis est Scientia; res v. quæ scientifice hic explicatur est Syllogismus Demonstrativus. Prodeat Philosophus & de suo opere ipse testetur l. 1. Prior. c. 1. §. 1. Primum, inquit, dicendum est circa quid, & cujus gratia sit hæc consideratio; quod sc. sit circa Demonstrationem, & Scientiæ Demonstrativæ gratia. & l. 13. Met. c. 1. querit, Cujusnam Scientiæ sit de Principiis Mathematicis dubitare, & respondet non esse Physicæ, nec illius Scientiæ, quæ de Demonstratione & Scientia tractat, illam siquidem 2. circa hoc ipsum genus esse. Lib. v. 1. de Soph. El. C. 2. §. 2. dicit: Quatuor sunt Operationum genera quibus disserimus 1. διδασκαλικὸν tale quod ad docendum est accommodatum 2. Dialecticum 3. Tentativum 4. Contentiosum. Ad docendum accommodatum illud est, quod constat ex propriis cujusq; disciplinæ Principiis neq; ex Opinione Respondentis concludit, Credere n. & in dubitatam

Fidem

Fidem habere eum oportet, qui discere aliquid velit
 & §. 3. De iis v. quæ ad Docendum & Demonstran-
 dum valent, dictum est à nobis in Analyticis.

§ 6 Vedit a. Arist. illud, quod in universa rerum natu-
 ra obtinet; Non à quovis putà recipi quodvis, sed certo
 modo præparatum & dispositum esse debere id, cui aliquid
 inprimi debeat: hic etiam obvenire. ac propiorea alias
 Disciplinam conscribere voluit, qua monstraret, quomodo
 Discentis animus ita sit præparandus, ut aptus reddatur ad
 recipiendam Scientiam, qualis præparatio fit, si prius op-
 nio introducatur de re Scientificè cognoscenda; id ipsum v.
 fecit in 8. lib. Topicis. Hujus itaq; Operis Finis non fuit Sci-
 entia, sed Opinio, in quo explicare debuit Philosophus ex
 quibus propositionibus constare necessum sit Syllogismum,
 qui generare possit Opinionem, ex probabilitate sc. & quæ illæ
 harum ratione competant vid. l. 1. Top. c. 4. §. 1. & 2. l. 1.
 Soph. El. c. 17. Ubi non opus fuit accurata explicatio-
 ne Syllogismi in genere, qualis proponitur in Priori-
 bus Anal. Dialecticus n. tali cognitione non indiget,
 sed communi Syllogismi Definitione & aliqua Divi-
 sione contentus esse potest, ita quidem ut si quis illa
 quæ in Analyt. dicta sunt, huc transferre velit limites
 Dialecticæ transgressus fuisse videatur, quæ ex pro-
 babilibus faltem argumentatur, uti doceat Interpres A-
 rist. Alexander sub finem c. 7. l. 1. Top. & constas illud ex
 l. 1. Top. c. 1. §. ult.

§ 7 His libris suo jure annexuntur libri de Sophisticis
 Elenchis, non omnibus, sed tantum de iis, qui sunt circa
 eandem Materiam, circa quam versatur Dialecticus vid.
 lib. 1. Soph. El. c. 1. & l. 2. c. ult. in primis v. c. 9. lib. 1. de
 Soph. El. §. 3. & 4. Et hoc opus alterum nobis constituet
 Organon, cuius finis est & scopus Opinionem generare apud
 animum audientis, Circa quamcumq; Propositionem propon-
 tam: quamvis plures dentur ejus Utilitates juxta c. 2.
 lib. 1. Top. Quod v. in his libris explicatur illud est Syllo-
 gismus ex probabilibus.

§. 8

§ 8 Quæ diximus constare possunt ex lib. i. Top. c. 1 §
 2. Propositum hujus tractationis est invenire Methodum, per quam poterimus argumentari de omni proposito Problemate ex probabilibus. Lib. i. Top. c. 2. Utilis est hæc Tractatio ad Philosophicas Scientias: q. cum poterimus in utramq; partem dubitare (*si opiniones circa utramq; contradictionis partem habuerimus ex probabilibus*) facile in singulis perspiciemus verum & falsum. & cap. 14. De omnibus propositionibus, quantū attinet ad Philosophiam secundum Veritatem de iis tractandum est; Dialecticè v. ad Opinionem. Eadem secundum sensum habentur lib: 4. Met. c. 2, lib. 8. Top. c. 13. § 1. Quomodo is qui interrogat, petat id quod est in Principio & contraria, id secundum veritatem expressum est in Analyticis, secundum Opinionem v. nunc dicendum. Item lib. i. post. c. 16. § 2. Constat eos, qui secundum Opinionem & Dialecticè solum argumentantur, hoc rāntum modo respicerē debere, ut Syllogismus quantum fieri potest ex maxime probabilibus construatur; si v. ad veritatem fiat argumentatio, res considerari debet ex iis, quæ ipsi verè insunt.

§ 9 Cum itaq; opera Analytici & Dialectici i. diversus sit finis, illius sc. Veritas ex principiis suis educita, hujus saltem Opinio; quod preter alios etiam agnovit Diogenes Laertius in Vita Arist. circos finem, post enumerationem librorum ab Arist. editorum. 2. Diversa Materia: Ilius quidem Principia cujusvis scientiæ propria; Hujus v. probabiles tantummodo rationes adeò communes ut ad qualcunq; questionem applicari possint. Nec 3. utrumq; circa eandem planè versetur Materia: Hoc enim utramq; contradictionis partem se omnem questionem propositam probabiliter astruere potest illud v. alteram saltem contradictionis partem sibi probandam sumit eam sc. quæ vera est c. 2 l. i. post. § 12. & l. i. Sop. Elen. c. 11. §. 8. Diversitas inde Organorum procul dubio recte colligitur; ratione enim Finis & Materiæ organa in primis differre videntur, quamvis alterius finis alterius finis sit subordinatus, unde Aristoteles assertiones suas priuò probabiliter astruere solet adhibito Organo priori, postea sci- entificè, adhibito (ut ita loquar) organo posteriori, quod ex multis locis probari posset.